

KYSELYRAPORTTI 2/2023

2023

Kysely: Suomalaisten huoli valtion velkaantumisesta laajaa, korjaaville toimille vahva kannatus

Johdanto

Valtiontalous eri ulottuvuuksineen on politiikan vakioteemoja, ja se on erityisesti viime aikoina erinäisten käännteiden seurauksena noussut jopa keskeisimpien kysymysten joukkoon. Päättyvällä vaalikaudella sekä kriiseihin liittyvien että niihin liittymättömien suurten menolisäysten myötä valtiontalous on jäänyt raskaasti alijäämäiseksi. Tilannetta kärjistää etenkin vuoden 2022 alusta lähtien jyrkästi noussut valtion lainojen korkotasoa ja sen mukanaan tuoma mittava korkomenojen kasvu.

Ajatuspaja Toivo selvitti, kuinka huolissaan suomalaiset ovat valtionvelan kasvusta ja kuinka voimakkaasti he toivovat sitä hillittävän. Lisäksi tiedusteltiin suhtautumista talouden tasapainotuskeinoihin: Valtion menojen vähentämiseen sekä verotuksen kiristämiseen. Erikseen kysyttiin verotuksen osalta suhtautumista yleisesti sekä oman verotuksen osalta. Verotuksen kiristämiseen suhtaudutaan hiukan myönteisemmin, kun kyse ei ole nimenomaan omasta verotuksesta.

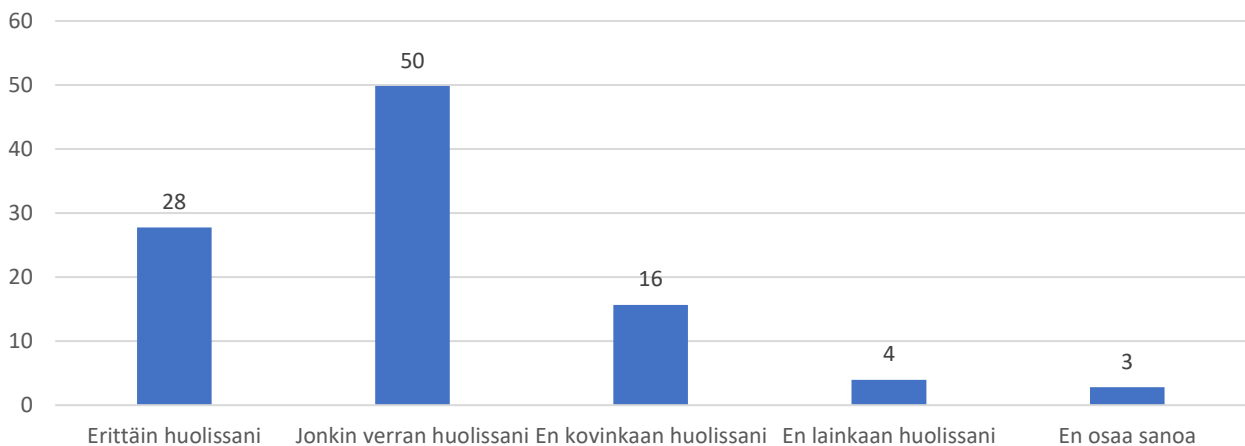
Yleisellä tasolla näyttää siltä, että suomalaiset näkevät valtiontalouden tilanteen huolestuttavana ja ovat hyvin valmiita siihen, että tilanteeseen tartutaan päättäväisin toimin. Keinovalikoiman osalta menojen vähentäminen saa selvästi vahvempaa ja yhtenäisempää kannatusta kuin verotuksen kiristäminen. Taustamuuttujien mukaisessa tarkastelussa paljastuu näkemyksissä paikoin suuriakin eroja erityisesti poliittisen asemoitumisen suhteen. Vasemmiston ja oikeiston välinen jakolinja talouspolitiikan kysymyksissä on selvästi näkyvä ja jyrkkä.

Puoluekannatuksen suhteen näkyy varsin selvä blokkiutumisen etenkin velkaantumista ja menojen vähentämistä koskevissa kysymyksissä. Se näkyy myös verotusta koskevissa kysymyksissä, mutta ei aivan yhtä jyrkästi. Joka tapauksessa aivan johdonmukaisesti janan toisella puolella ovat kokoomuksen ja perussuomalaisten kannattajat, ja toisella puolella SDP:n, vihreiden ja vasemmistoliiton kannattajat. Keskustan kannattajat yleensä ovat enemmän tai vähemmän selvästi ”oikeiston” leirissä. Esimerkiksi suhtautumisessa valtion menojen vähentämiseen keskustan kannattajien vastausten keskiarvo poikkeaa kokoomuksen kannattajista 0,19 pisteen verran, kun taas lähimpään ”vasemmistoblokin” puolueeseen eli vihreisiin keskustalaisten erotus on 0,41 pistettä.

Keskeiset tulokset koko vastaajajoukon osalta

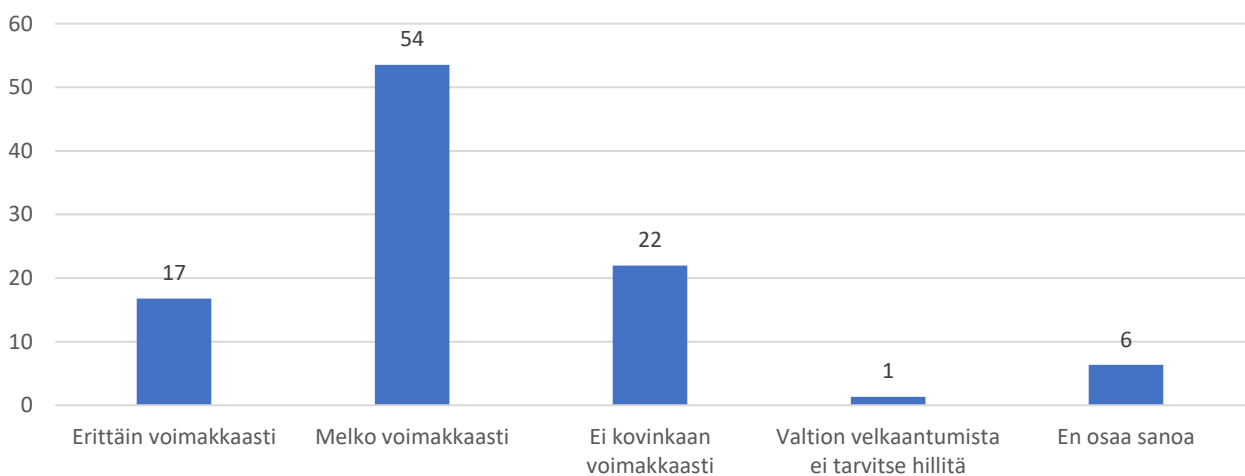
Huoli valtion velkaantumisesta on kyselyn tulosten perusteella laajaa. Kaikkiaan 78 prosenttia on vähintään jonkin verran huolissaan Suomen valtionvelan kasvusta. ”Ei kovinkaan huolissaan” olevia on vain 16 prosenttia ja ”ei lainkaan huolissaan” olevia neljä prosenttia. Tämän perusteella näyttää varsin selvältä, että ainakaan velkaantumisen riskien vähättely ei talouspolitiikkaa koskevissa vaaliväittelyissä ole tie äänestäjien sydämiin. Miedostikin huolettomien osuus jää yhteensä vain 20 prosenttiin.

Kuinka huolissasi olet Suomen valtionvelan kasvusta?
Kaikki vastaajat

Valtion velkaantumisen hillitsemistä vähintään melko voimakkaasti kannattaa selkeä enemmistö eli 71 prosenttia vastaajista. Vain yksi prosentti on sitä mieltä, että velkaantumista ei tarvitse hillitä. Reilu viidennes on kevyemmän hillinnän kannalla. Kannastaan epävarmoja on kuusi prosenttia eli kaksinkertainen osuus verrattuna niihin, jotka eivät osanneet sanoa, kuinka huolissaan ovat velkaantumisesta.

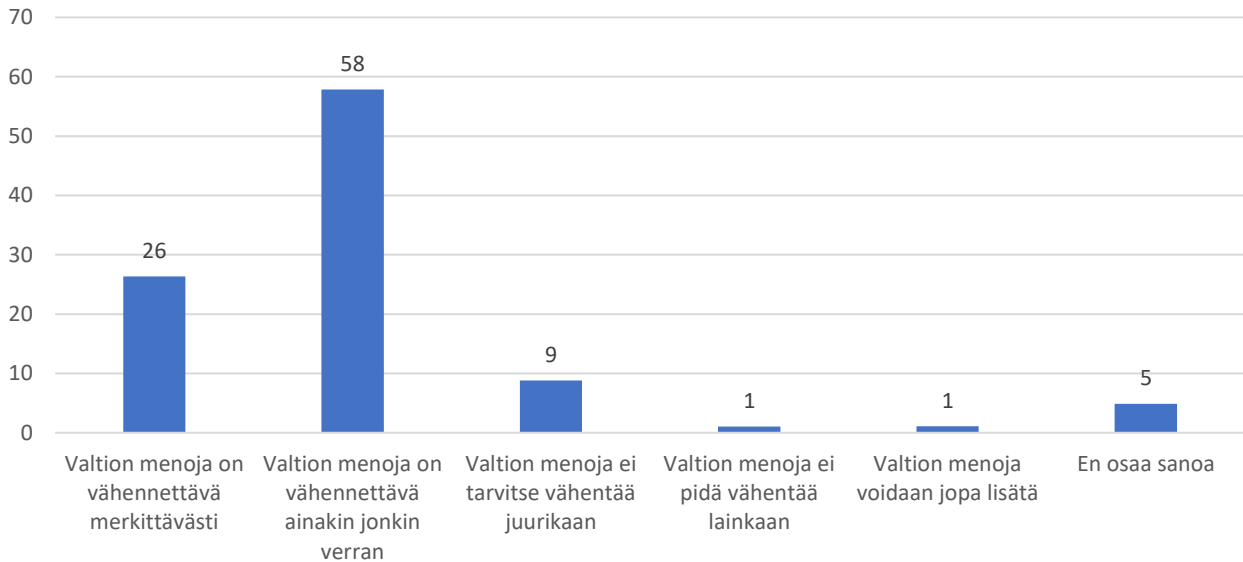
Kuinka voimakkaasti valtion velkaantumista tulisi mielestäsi hillitä?
Kaikki vastaajat

Velkaantumisen vähentämisen keinoista puhuttaessa menojen vähentämiselle ainakin jossain määrin antaa tukensa kaikkiaan 84 prosenttia. Vain 10 % on sitä mieltä, ettei menoja tarvitse vähentää juurikaan (9 %) tai

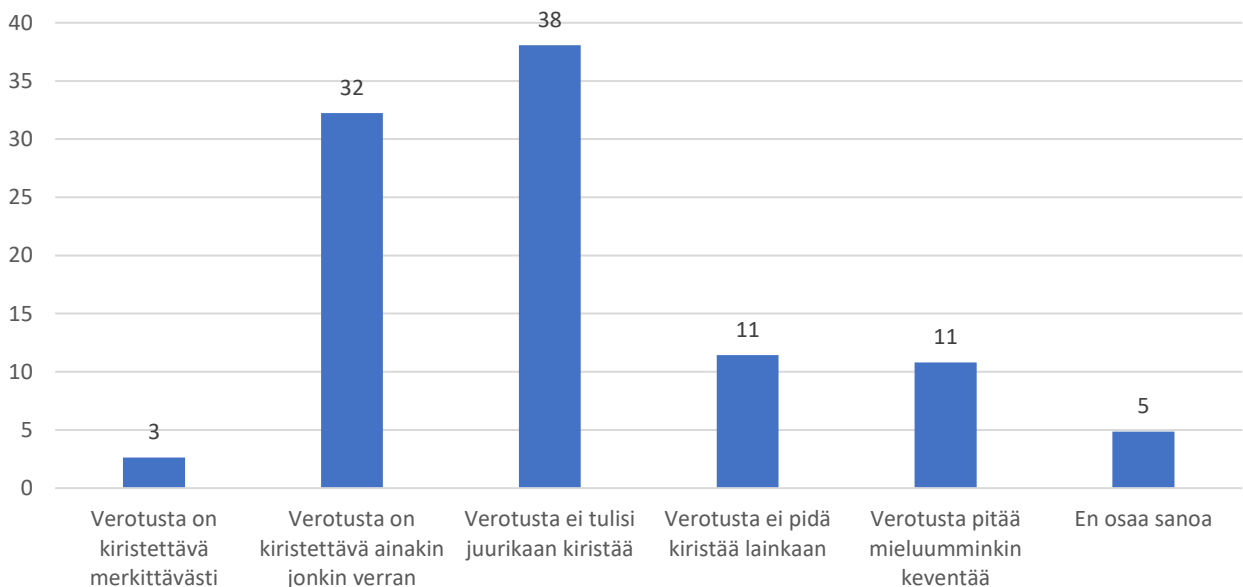
lainkaan (1 %). Vain prosentti on sitä mieltä, että menoja voidaan jopa lisätä. Tulos antaa aiheen kysyä, onko puolueilla mahdollisesti jopa liian varovainen suhtautuminen menojen vähentämiseen ja mistä se johtuu. Suomalaisten keskuudessa vaikuttaa vallitsevan varsin laaja konsensus sen puolesta, että säästöille on tarvetta. Menojen kasvattaminen edelleen saa häviävän pienen kannatuksen.

Suhtautuminen valtion menojen vähentämiseen (kaikki vastaajat)

Kysymys suhtautumisesta verotukseen yleisesti näyttää olevan mielipiteitä jakava. Yleisimmin ajatellaan, että verotusta ei tulisi kiristää *juurikaan*. Näin on vastannut 38 prosenttia kaikista vastaajista. ”Ainakin jonkin verran” tai enemmän verotuksen kiristämisen kannalla olevia on hieman tätä vähemmän, yhteensä 35 prosenttia. Yhteensä 22 prosenttia puolestaan on sitä mieltä, että verotusta ei tule kiristää lainkaan tai sitä voidaan mieluummin keventää.

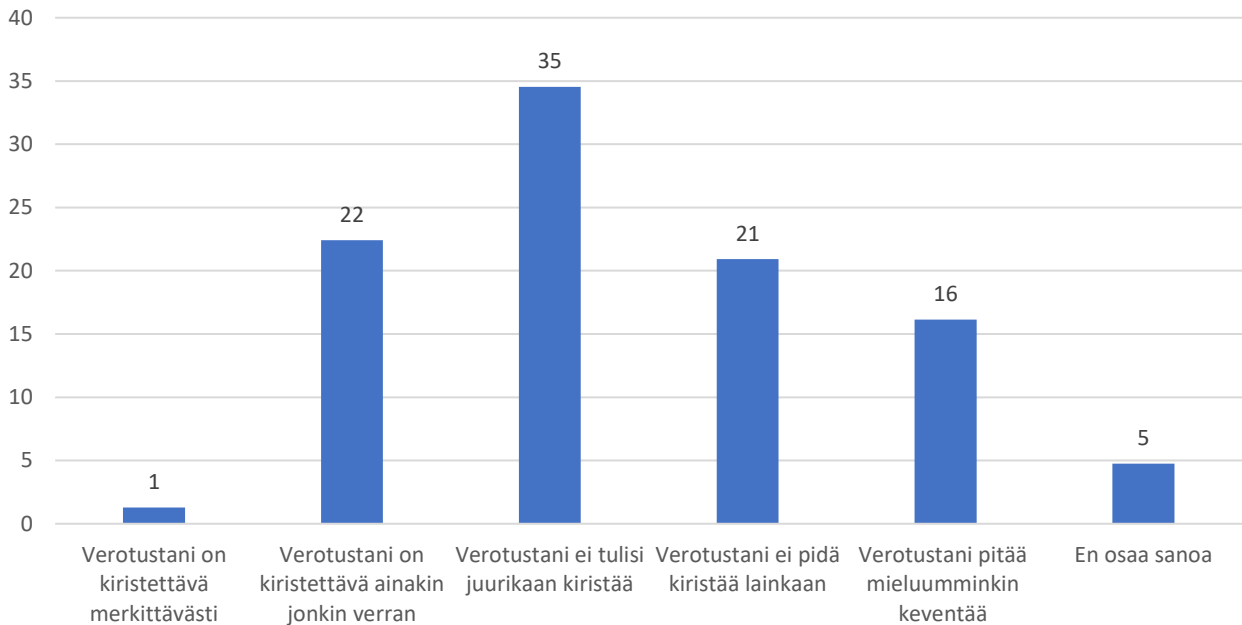
Suhtautuminen verotuksen kiristämiseen *yleisesti*. Kaikki vastaajat

Asetelma muuttuu selvästi, kun kysytään suhtautumista vastaajan oman verotuksen keventämiseen. ”Ei juurikaan” on tässäkin kysymyksenasettelussa suosituin vastaus (35 %) mutta oman verotuksensa

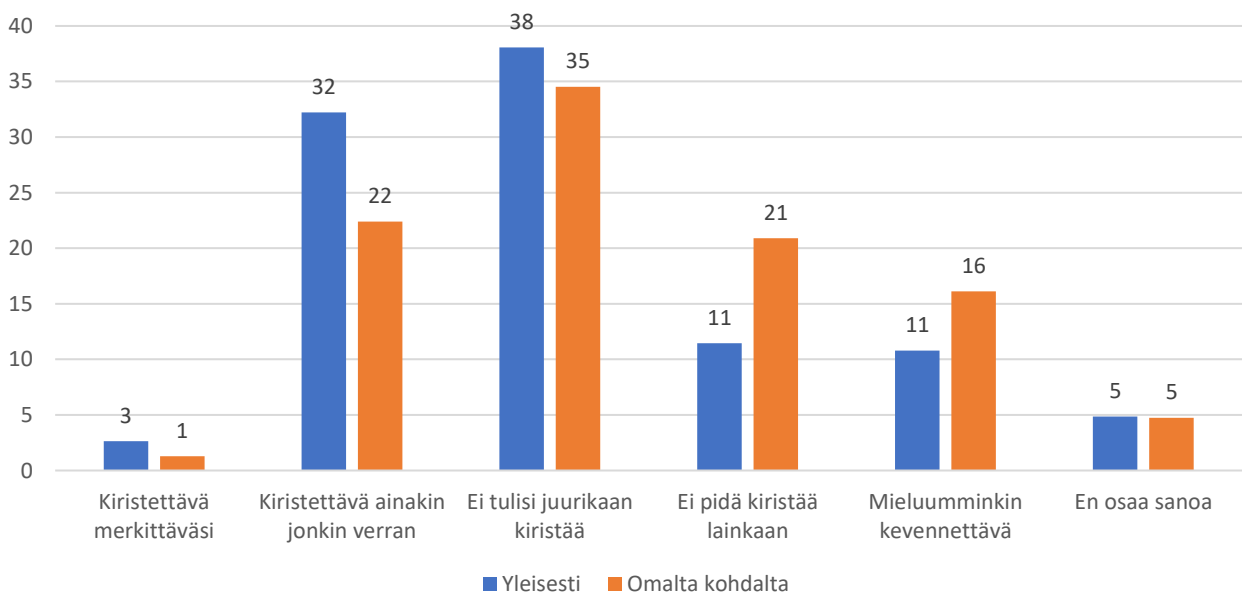
kiristämistä toivovia on yhteensä vain 23 %. Tästä vain yksi prosenttiyksikkö ilmoittaa, että heidän verotustaan on kiristettävä merkittävästi. Yhteensä 37 prosenttia ilmoittaa, että heidän verotustaan joko ei pidä kiristää lainkaan tai sitä pitää mieluummin keventää.

Suhtautuminen *oman verotuksen* kiristämiseen. Kaikki vastaajat

Verotuksen kiristämiselle toisin sanoen näyttää löytyvän huomattavasti enemmän ymmärrystä, mikäli lisääntyvä verotaakka ei kohdistu vastaajaan itseensä vaan joihinkin muihin.

Suhtautuminen veronkiristykseen yleisesti ja oman verotuksen osalta. Vertailu, kaikki vastaajat

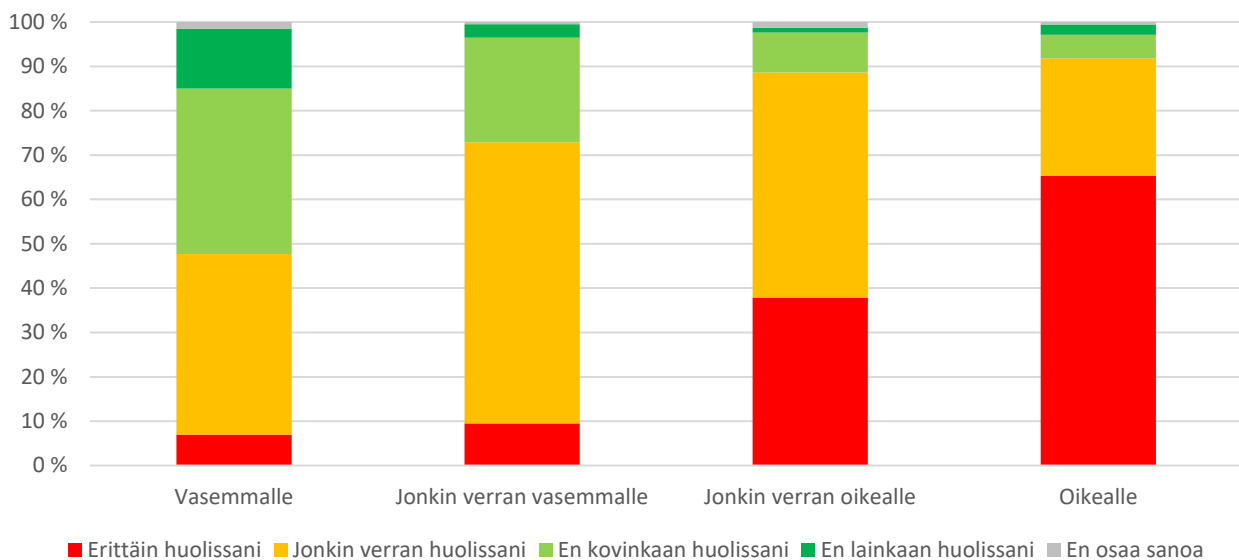

Kysymyskohtaiset tulokset eräiden taustamuuttujien suhteessa

Huoli velkaantumisesta

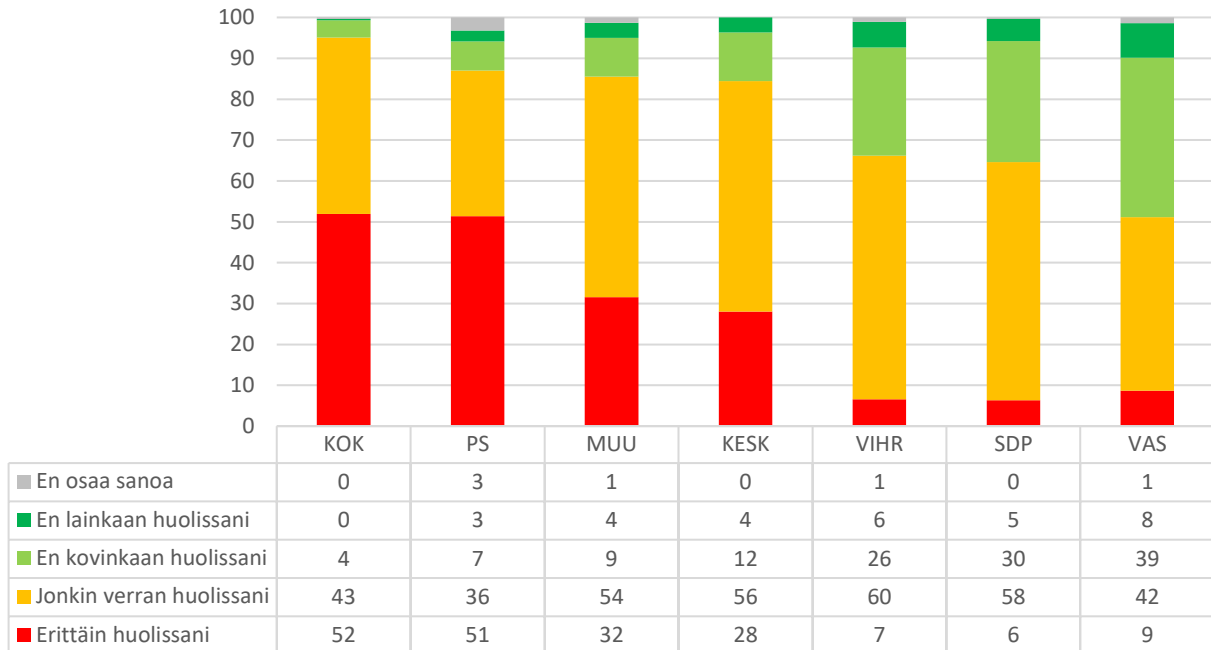
Suhtautuminen valtionvelkaan tuo esiin melko selvän vasemmisto-oikeistojaon. Siinä, missä oikeistolaisiksi itsensä määrittelevistä melkein kaksi kolmesta (65 %) on erittäin huolissaan valtionvelan kasvusta ja sen päälle vielä 27 % jonkin verran huolissaan, vasemmistolaisista erittäin huolissaan on vain 7 % ja jonkin verran huolissaan 41 % - yhteensä alle puolet. Hieman useampi (tasan 50 %) vasemmistolaisista ei ole valtionvelan kasvusta kovinkaan tai lainkaan huolissaan.

Huoli valtionvelan kasvusta, oikeisto-vasemmistöjaon mukaan

Puoluekannatuksen mukaisessa tarkastelussa voidaan havaita, että velkahuolen aste noudattelee jossain määrin blokkijakoa, jossa vihreät, SDP ja vasemmistoliitto erottuvat selvästi muusta joukosta. Vähäistä tai ei minkäänlaista huolestuneisuutta viestii vihreiden kannattajista vajaa kolmasosa, SDP:n kannattajista reilu kolmasosa ja vasemmistoliiton kannattajista lähes joka toinen (47 %). Keskustan kannattajissa huolettomien osuus on vain 16 %, kokoomuksen ja perussuomalaisen kannattajissa 10 % ja kokoomuksen kannattajissa vain 4 %. ”Ei lainkaan huolissaan” olevia ei kokoomuksen kannattajien keskuudesta löydy lainkaan.

Huoli valtionvelan kasvusta, puoluekannatuksen mukaan

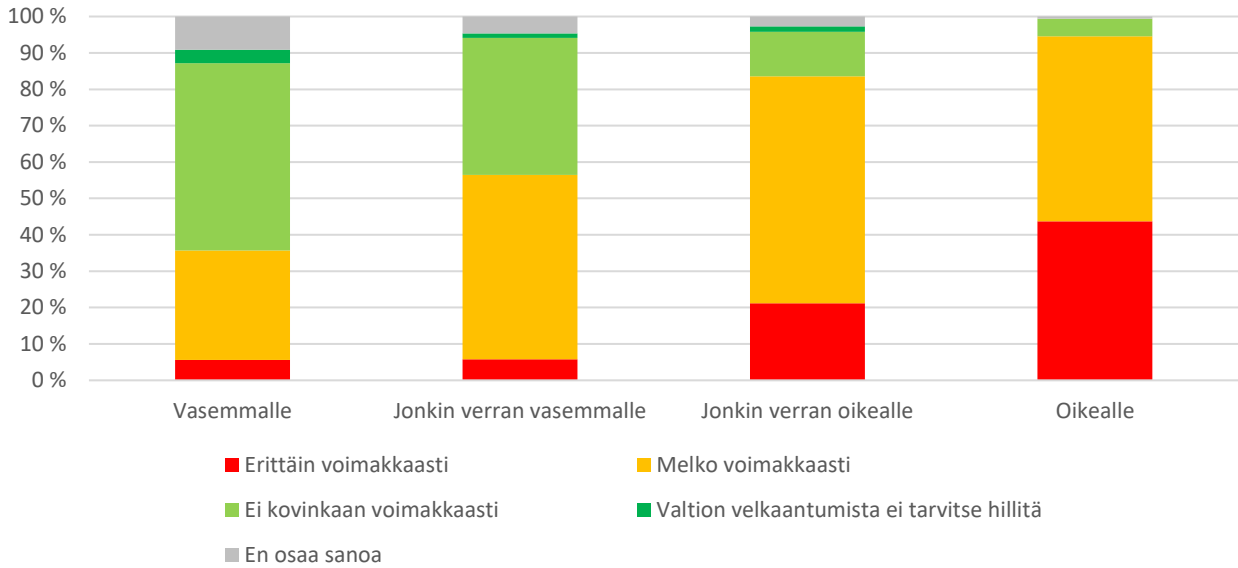
Blokkijaon vasemman puolen osalta on syytä kuitenkin todeta, että myös kaikkein vähiten huolissaan olevien vasemmistoliiton kannattajien keskuudessa niukka enemmistö (51 %) on vähintään jonkin verran huolissaan valtionvelan kasvusta. Oikeastaan on siinä mielessä oikeutetumpaa todeta, että huoli velkaantumisen kasvusta on isossa kuvassa varsin laajasti jaettu, mutta nimenomaan poliittisen kentän vasemmalla puolella se on voimakkaasti mielenpitoja jakava ja sitä voimakkaammin, mitä lähemmäs vasenta laitaa liikutaan.

Suhtautuminen velkaantumisen hillinnän voimakkuuteen

Pelkästään tieto huolissaan olemisesta ei välttämättä kerro kovin paljon siitä, millaisiin toimiin tilanteen muuttamiseksi tulisi ryhtyä. Tässä kyselyssä selvitettiin suhtautumista velkaantumisen hillitsemiseksi tehtävien toimenpiteiden voimakkuuteen. Kysymys tuo tässäkin tapauksessa esiin selvän oikeisto-vasemmistojako. Yksityiskohtana on syytä aluksi todeta, että edes vasemmistossa ei ole kuin aivan marginaalisesti (4 %) sellaisia, joiden mielestä valtion velkaantumista ei tarvitse lainkaan hillitä. Poliittisesti maltillisemmissa ryhmissä (jonkin verran vasemmalle/oikealle) näiden osuus on vieläkin pienempi (1 % kummassakin). Selkeästi oikeistolaisiksi ilmoittautuvien joukossa tällä tavalla ajattelevia ei ole lainkaan.

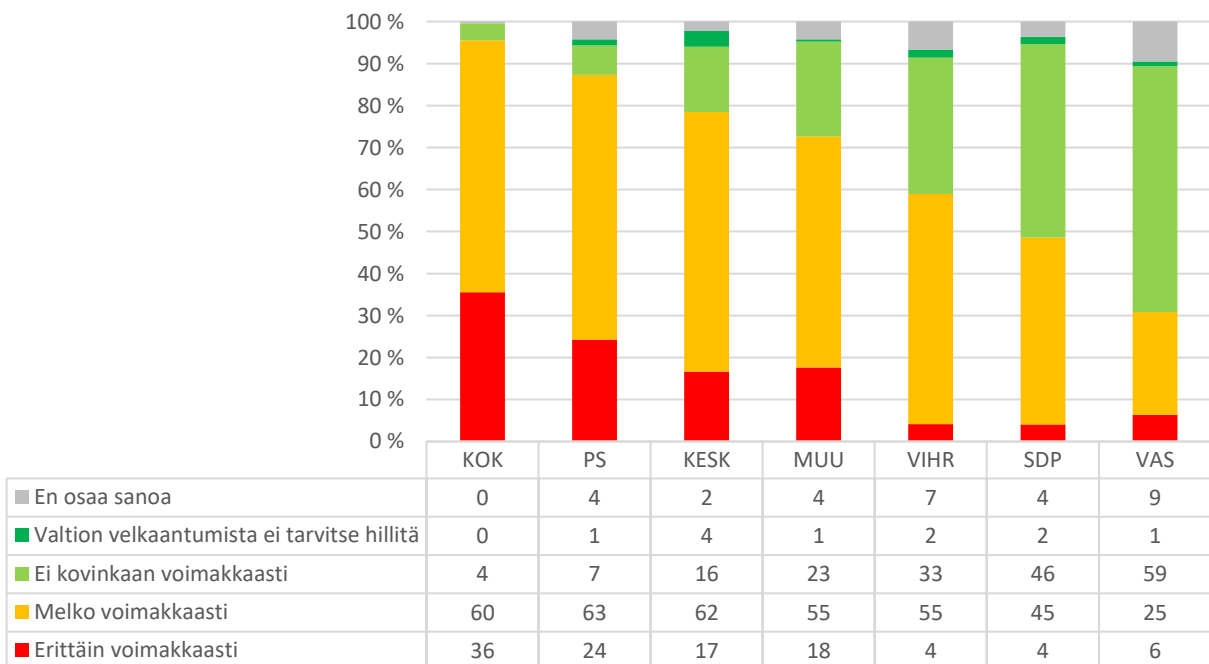
Velkaantumisen hillitsemisessä vähintään melko voimakasta lähestymistapaa kannattaa enemmistö jo maltillisemman vasemmiston joukossa (yhteensä 57 % ”jonkin verran vasemmalle” kallistuvista). Oikeiston puolelle siirryttäessä voimakkaiden toimien kannatus nousee jyrkästi. Selkeästi oikeistolaisista 95 % kannattaa vähintään melko voimakasta velkaantumisen hillintää, näistä 44 prosenttiyksikköä erittäin voimakasta. Myös kannastaan epätietoisten osuus noudattaa tässä kysymyksessä oikeisto-vasemmistojakoa. Selvästi vasemmistolaisissa ”EOS” vastanneita on 9 prosenttia, kun taas selvästi oikeistolaisissa ei lainkaan.

Kuinka voimakkaasti valtion velkaantumista tulisi hillitä?
Oikeisto-vasemmistojaon mukaan

Puoluekannatuksen suhteen tehtävässä jaottelussa tulee esiin aivan vastaava jakolinja kuin oikeisto-vasemmistojaon suhteen. Kokoomuksen kannattajista ei tässä kyselyssä löytynyt lainkaan sellaisia, joiden mielestä valtion velkaantumista ei ollenkaan tarvitse hillitä. Vastaavasti janan toisessa päässä vasemmistoliiton kannattajista 59 prosenttia ajattelee, että velkaantumista ei tulisi hillitä kovinkaan voimakkaasti. Velkaantumisen vähintään melko voimakasta hillintää kannattaa myös SDP:n kannattajista lähes puolet (49 %), kun taas esimerkiksi keskustalaiset sijoittuvat tämän kysymyksen suhteen verrattain selkeästi oikeiston leiriin. Myös puoluekannatuksen mukaisessa jaottelussa kannastaan epävarmojen osuus näyttää noudattavan vasemmisto-oikeistojakoa.

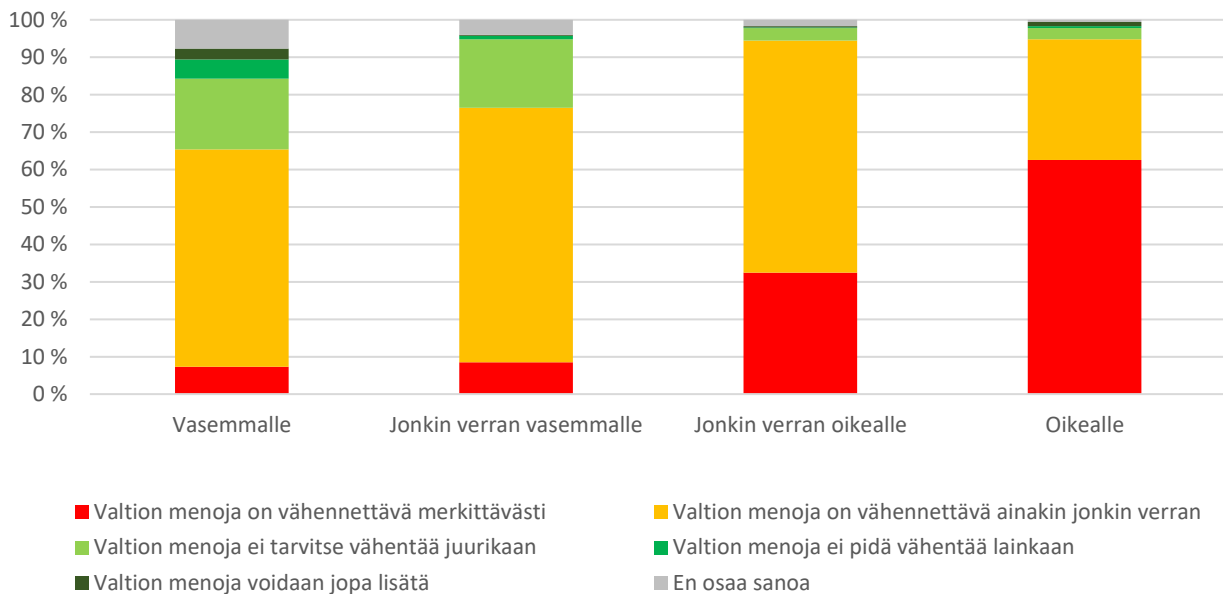
Kuinka voimakkaasti valtion velkaantumista tulisi hillitä?
Puoluekannatuksen mukaan

Suhtautuminen valtion menojen vähentämiseen

Suomalaisen keskuudessa näyttää olevan varsin laaja yhteisymmärrys tarpeesta vähentää valtion menoja. Valtion menojen vähentämistä ainakin jonkin verran kannattaa enemmistö vasemmistolaisistakin, joskin kaikkein eniten säästöjä toivovia on keskiviivan vasemmalla puolella selvästi vähemmän kuin sen oikealla puolella. Säästöjen tarpeen kokonaan kiistäviä on vastaajissa vain hyvin marginaalisesti; kaikkein vasemmistolaisimpienkin keskuudessa yhteensä ainoastaan noin kahdeksan prosenttia katsoo, että valtion menot tulisi pitää nykyisillään tai niitä voisi jopa kasvattaa. Selkeästi oikeistolaisten keskuudessa puolestaan lähes kaksi kolmesta (63 %) on sitä mieltä, että valtion menoja on vähennettävä merkittävästi.

Suhtautuminen valtion menojen vähentämiseen, oikeisto-vasemmistojen mukaan

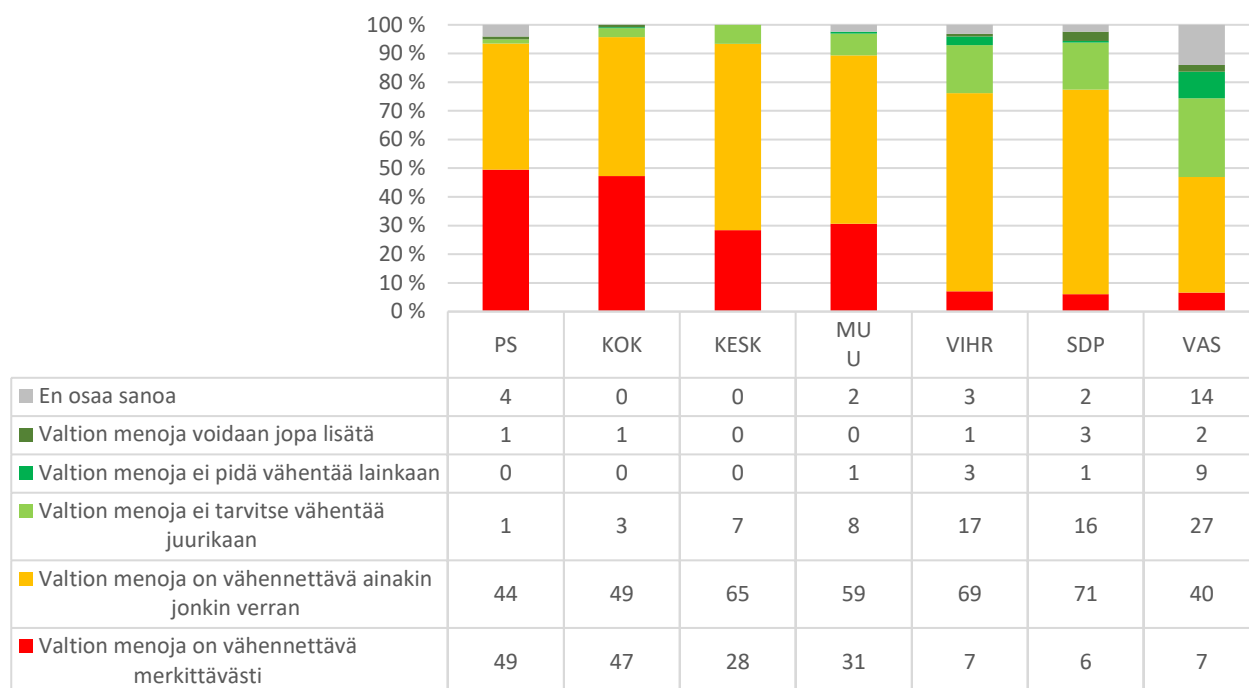

Puoluekannatuksen mukainen tarkastelu tuo esiin poliittisen kentän jaon karkeasti kolmeen osaan, joiden sisällä myös on jonkin verran diversiteettiä. Kokoomuksen ja perussuomalaisen kannattajien näkemykset valtion menojen vähentämisestä ovat lähes identtiset. Molemmissa ryhmissä yli 90 prosenttia haluaa menoja vähennettävän ainakin jonkin verran, ja molemmissa ryhmissä myös menojen *merkittävää* vähentämistä kannattavien osuus on lähes 50 prosenttia.

Toisella kenttäpuoliskolla vihreiden ja SDP:n kannattajakunnat muistuttavat toisiaan erittäin paljon. Jonkin verran menovähennyksiä toivoo tehtävän 69 prosenttia vihreiden ja 71 prosenttia SDP:n kannattajista; merkittävässä määrin säästöjä toivovia taas on vain vähän (7 ja 6 %). Samaan leiriin kokonaiskuvassa luettavan vasemmistoliiton kannattajissa taas muista poikkeavaa on epätietoisien suurempi osuus (peräti 14 %) sekä niiden osuus, jotka eivät halua menovähennyksiä juurikaan (27 %) tai lainkaan (9 %).

Välimuotoa tässä tapauksessa jäävät kategorian "muu" lisäksi keskustan kannattajat, joiden keskuudessa säästöjen kokonaiskannatus on samaa luokkaa kuin kokoomuksen ja perussuomalaisen kannattajien joukossa (yli 90 %), mutta merkittävien menovähennysten kannattajien osuus on parikymmentä prosenttiyksikköä näitä matalampi. Keskustalaisten joukossa on lisäksi jonkin verran (7 %) heitä, joiden mielestä menoja ei tarvitse vähentää juurikaan.

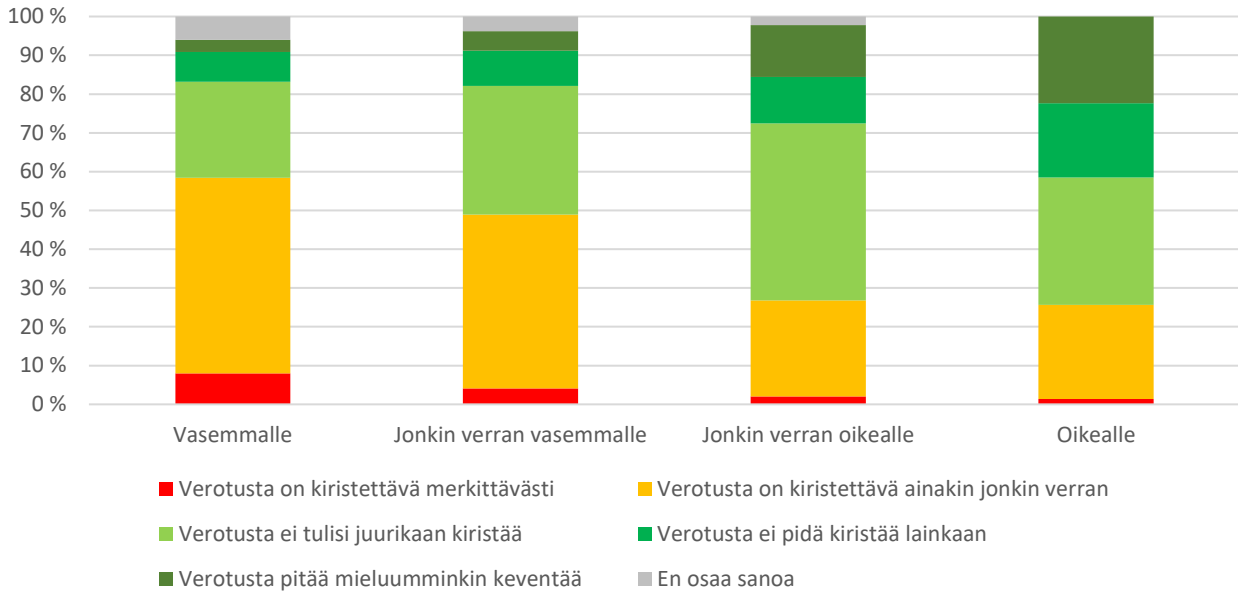
Suhtautuminen valtion menojen vähentämiseen, puoluekannatuksen mukaan

Suhtautuminen verotuksen kiristämiseen yleisesti ja omalta kohdalta

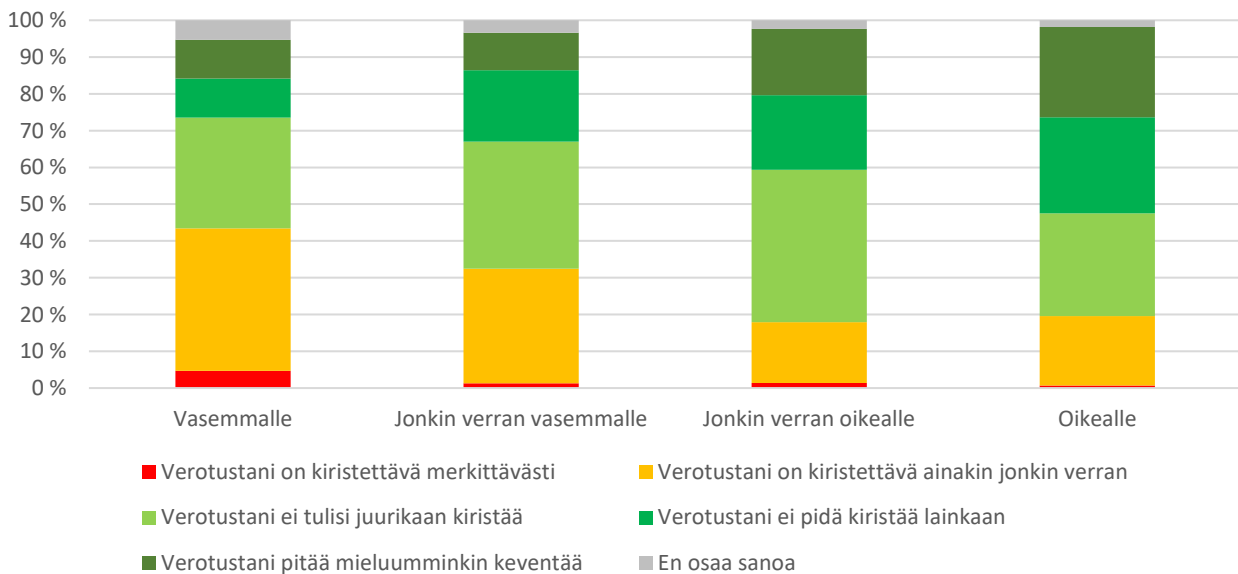
Kuten edellä jo todettiin, kyselyyn vastanneiden keskuudessa syntyy hiukan eroa, kun tarkastellaan rinnakkain suhtautumista verotuksen kiristämiseen yleisesti ja oman verotuksen kiristämistä. Verotuksen kiristämisessä näkyy varsin selvästi myös näkemysten ero oikeistolaisten ja vasemmistolaisten välillä. Vasemmistolaiset ja oikeistolaiset eroavat jossain määrin toisistaan myös siinä mielessä, kuinka paljon suhtautuminen oman verotuksen kiristämiseen poikkeaa suhtautumisesta verotuksen kiristämiseen yleisesti.

Suhtautuminen verotuksen kiristämiseen yleisesti, oikeisto-vasemmistojaon mukaan

Edellä olevasta pylväsgraafikasta näkyy johdonmukainen yhteys: Mitä oikeistolaisempi vastaaja, sitä todennäköisemmin hän suhtautuu kielteisesti verotuksen kiristämiseen ja toivoo mieluummin sen keventämistä. Vasemmistolaisissa jopa enemmistö (58 %) on sitä mieltä, että verotusta on kiristettävä vähintään "ainakin jonkin verran". Oikeistolaisissa alle 25 % ajattelee tällä tavalla. "Jonkin verran" vasemmistolaisten tai oikeistolaisten lukemat sijoittuvat edellä mainittujen välille, mutta ero keskikohdan eri puolten välillä on silti selkeä.

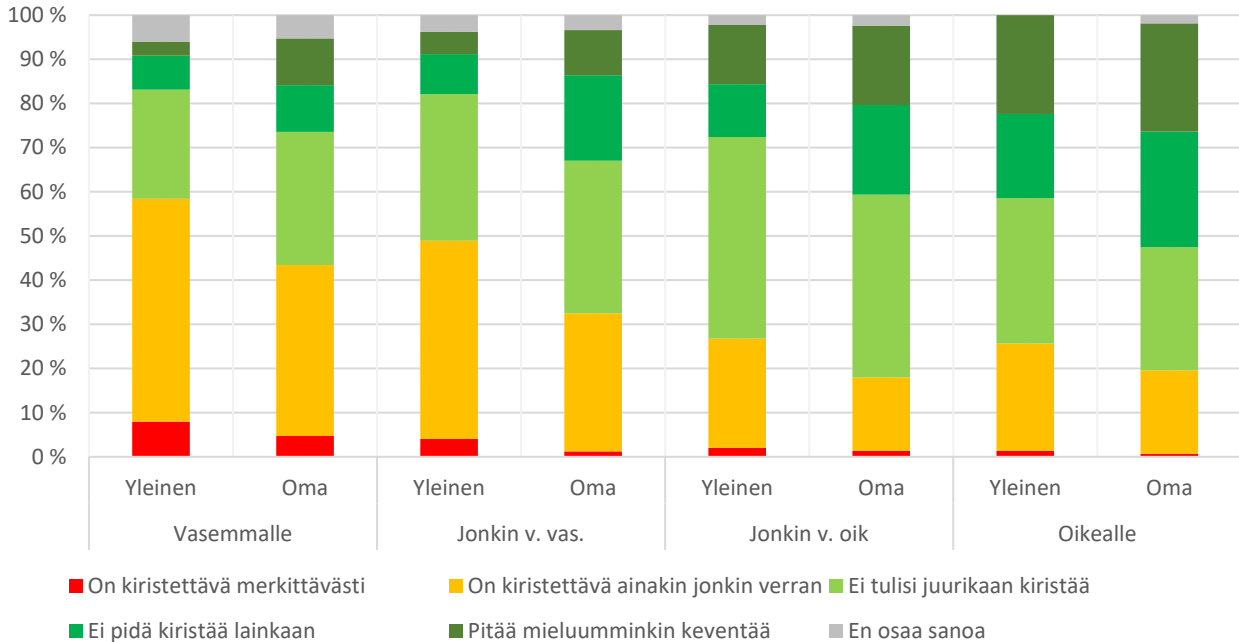
Suhtautuminen *oman verotuksen* kiristämiseen, oikeisto-vasemmistojaon mukaan

Oman verotuksen kiristämistä pitää suotavana selvästi pienempi osa kaikista neljästä vastaajien osajoukosta. Vasemmalle itsensä lukevien keskuudessa verotuksen kiristämistä omalla kohdalla toivoo selkeästi alle puolet (44 %), ja jonkin verran vasemmalle lukevien joukossa alle kolmasosa. Myös oikealle ja

jonkin verran oikealle itsensä sijoittavien keskuudessa oman verotuksen kiristäminen on vähemmän toivottua kuin yleisesti verotuksen kiristäminen.

Suhtautuminen verotuksen kiristämiseen yleisesti ja omalla kohdalla, oikeisto-vasemmistojaon mukaan

Kun oikeisto-vasemmistojaon mukaisessa tarkastelussa verrataan toisiinsa kunkin ryhmän vastauksia suhtautumisesta veronkiristykseen yleisesti ja toisaalta omalla kohdalla, nähdään, että vasemmistolaiset ovat selkeästi oikeistolaisia auliimpia korottamaan veroja mieluummin muilta kuin itseltään.

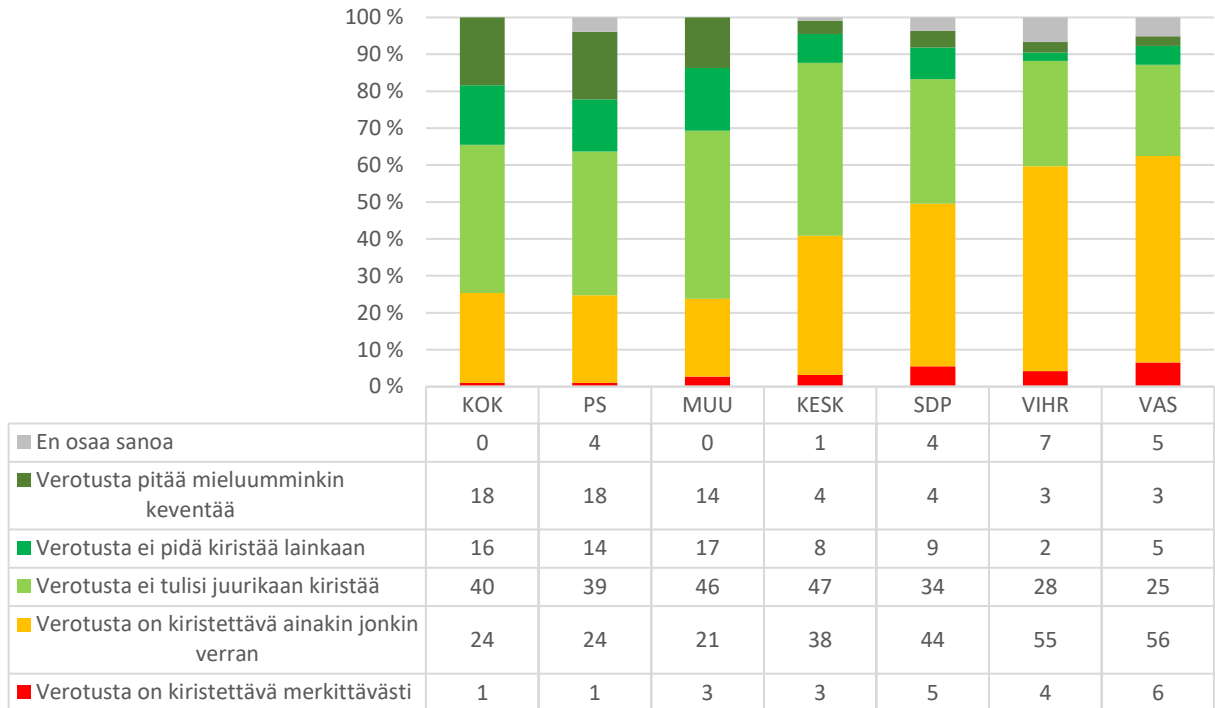
Vasemmalle	Jonkin verran vas.	Jonkin verran oik.	Oikealle
0,39	0,41	0,28	0,19

Ero suhtautumisessa verotuksen kiristämiseen yleisesti ja omalla kohdalla voidaan esittää pisteytettyjen vastausten aritmeettisten keskiarvojen erotuksena kunkin ryhmän osalta seuraavasti (mitä suurempi luku, sitä suurempi ero vastauksissa 'oma' vs. 'yleinen').

Puoluekannan mukaan tarkasteltuna suhtautuminen verotuksen kiristämiseen yleisesti on hyvin yllätyksettömällä tavalla vasemmisto-oikeistojakoa noudattava. Etenkin kokoomuksen ja perussuomalaisten kannattajista löytyy huomionarvoinen osuus (kummassakin 18 %) sellaisia, joiden mielestä verotusta yleisesti pitää mieluummin keventää. Vastaavasti kiristämiseksi "ainakin jonkin verran" tai "merkittävästi" lämpenee kummankin puolueen kannattajista vain neljäsosa.

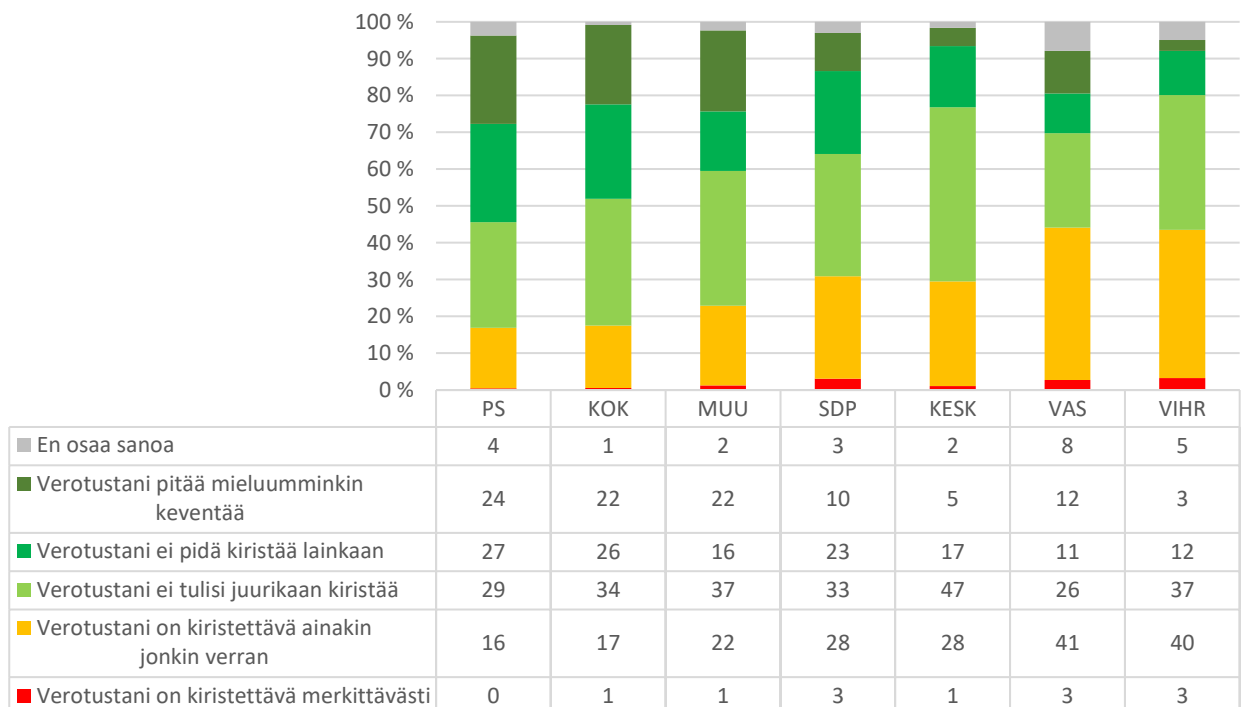
Suurin osuus niin perussuomalaisten kuin kokoomuksen mutta myös keskustan kannattajista katsoo, että verotusta ei tulisi juurikaan kiristää. Keskustan kannattajien keskuudessa on selvästi kokoomusta ja perussuomalaisia suurempi osuus heitä, jotka olisivat valmiita yleisesti kiristämään verotusta ainakin jonkin verran (osuus 38 % keskustan kannattajista). Blokkiraja on vastassa keskustan ja SDP:n kannattajien välillä: vastausvaihtoehtojen "ainakin jonkin verran" ja "ei juurikaan" osuudet käytännössä vaihtavat paikkaa, kun siirrytään keskustan kannattajista SDP:n kannattajiin. Vihreiden ja vasemmistoliiton kannattajien joukossa verotuksen kiristäjiä "ainakin jonkin verran" on jo selvä enemmistö.

Suhtautuminen verotuksen kiristämiseen *yleisesti*, puoluekannan mukaan

Kun kysytään suhtautumista vastaajan oman verotuksen kiristämiseen, luvut ja puolueiden järjestys muuttuvat hiukan. Auliimpia oman verotuksensa kiristämiseen ovat vihreät, vähiten auliita perussuomalaiset. Myötämielisyyttä oman verotuksen keventämistä kohtaan on SDP:n kannattajissa yli kaksinkertainen, vasemmistoliiton kannattajissa jopa nelinkertainen verrattuna kyseisten puolueiden kannattajien suhtautumiseen verotuksen keventämiseen yleisesti.

Suhtautuminen *oman verotuksen* kiristämiseen, puoluekannan mukaan

Kun verrataan kunkin puolueen kannattajien suhtautumista verotuksen kiristämiseen yleisesti ja omalla kohdalla, saadaan esiin samansuuntainen jako kuin karkeammassa oikeisto-vasemmistojaossa. Perinteinen oikeistopuolue kokoomus (heti ”muut”-joukon jälkeen) on vertailuasteikon toisessa päässä, SDP:n ja vasemmistoliiton muodostama perinteinen vasemmisto toisessa. Keskustan, vihreiden ja perussuomalaisten kannattajakouknot sen sijaan eivät tässä vertailussa asetu täysin vasemmisto-oikeistojon mukaiseen järjestykseen vaan perussuomalaiset sijoittuvat näistä lähimmäs vasemmistoa. Vihreiden kannattajakunnan näinkin selkeä erottuminen muusta punavihreästä blokista veronmaksajuuden ilon aitoudessa on silmiinpistävä havainto.

	MUU yl	MUU oma	KOK yl	KOK oma	KESK yl	KESK oma	VIHR yl	VIHR oma	PS yl	PS oma	VAS yl	VAS oma	SDP yl	SDP oma
Kiristettävä merkittävästi	3	1	1	1	3	1	4	3	1	0	6	3	5	3
Kir. ainakin jonkin verran	21	22	24	17	38	28	55	40	24	16	56	41	44	28
Ei tulisi juurikaan kiristää	46	37	40	34	47	47	28	37	39	29	25	26	34	33
Ei pidä kiristää lainkaan	17	16	16	26	8	17	2	12	14	27	5	11	9	23
Mieluumminkin keventää	14	22	18	22	4	5	3	3	18	24	3	12	4	10
EOS	0	2	0	1	1	2	7	5	4	4	5	8	4	3
Keskiarvo	3,18	3,37	3,27	3,51	2,71	2,96	2,40	2,70	3,26	3,60	2,38	2,86	2,61	3,10
Erotus		0,19		0,24		0,25		0,30		0,34		0,48		0,49

Lisätiedot:

Tutkimuspäällikkö **Antti Vesala**

antti.vesala@toivoajatuspaja.fi

Tutkimuksen toteuttaminen

Tutkimukseen vastanneet edustavat maamme 18 vuotta täyttäneitä väestöä (pl. Ahvenanmaan maakunnassa asuvat). Aineisto kerättiin 6.- 8.3.2023, ja se sisältää 1.142 henkilön vastaukset. Haastattelut kerättiin Kantar Publicin Gallup Forumissa. Kyseessä on vastaajapaneeli, jossa tiedonsiirrossa hyödynnetään internetiä. Tulosten tilastollinen virhemarginaali on noin + 2,9 prosenttiyksikköä. Osaotosten osalta on otettava huomioon suurempi virheen mahdollisuus kuin koko otoksen tasolla.

Tässä raportissa käytetty lukuaineisto on annettu vapaaseen käyttöön julkistuksen yhteydessä. Raportin tuloksista analyseineen laati tutkimuspäällikkö, FM **Antti Vesala**.